

Parizu 1925. Kao kritičar i kroničar B. je bio prisutan u dnevnom tisku i periodici od 1913, od nekrologa M. Kraljeviću. Imao je jasan jezik, logičnu argumentaciju i suveren likovni sud. U knjizi *Umjetnost kod Hrvata u XIX stoljeću* (1934) sazeo je pregled naše umjetnosti, dopunjen u knjizi *Umjetnost kod Hrvata* (1943). Pionirski je obradio teme *Dijete i likovni život* (1932) i *Hrvatska grafika u XIX stoljeću* (1936). Od 1957. bio je odgovorni urednik »Bulletina Instituta za likovne umjetnosti JAZU«. Suorganizator je značajnih kult. akcija: 1916. sudjeluje u pokretanju Hrvatskoga proljetnog salona, 1919. Društva za podizanje radiona i domova mladim umjetnicima, 1923. Nezavisne grupe hrv. umjetnika. God. 1929. s V. Becićem i J. Mišeom osniva »Grupu trojice« koja 1936. prerasta u »Grupu hrvatskih umjetnika«. Autor je prvog postava Moderne galerije u Zagrebu 1919, postavio je kulturno-povijesnu izložbu grada Zagreba 1925, organizirao izložbu jugosl. knjige u Leipzigu 1927, sudjelovao pri organiziranju izložbe suvremene franc. umjetnosti u Zagrebu 1928. i suvremene njemačke umjetnosti 1930, organizirao izložbe ciklusa *Sto godina hrvatske umjetnosti* u Zagrebu 1935, postavio Izložbu srednjovjekovne umjetnosti naroda Jugoslavije u Parizu 1950. Koncipirao je postavke muzeja i galerija (Strossmayerova galerija u Zagrebu, 1947). Za većinu izložaba na kojima je sudjelovao ili ih organizirao likovno je riješio i plakat. Bio je prijelomna ličnost i na području naše književne umjetnosti. Opremio je i ilustrirao više od 200 izdanja, među kojima se ističu izdanja iz ranijega razdoblja. Oblikovao je časopis »Vijavica« A. B. Šimića 1919. i Krležine časopise od »Plamena« 1919. do »Pečata« 1939. Bio je vrsni predavač s područja lik. umjetnosti.

BIBL.: *Umjetnost kod Hrvata u XIX stoljeću*, Zagreb 1934; *Pod italjskim nebom*, Zagreb 1937; *Umjetnost kod Hrvata*, Zagreb 1943; *Majstori preporoda*, Zagreb 1943; *Boja i sklad*, Zagreb 1943; *Oblici umieća*, Zagreb 1944; *Zlatni vijek španjolskog slikarstva*, Zagreb 1944; *Francusko slikarstvo XIX stoljeća*, Zagreb 1953; *Između dva svijeta* (autobiografija), Zagreb 1955; *S puta po španjolskoj*, Zagreb 1990.

LIT.: V. Zlamalik, Ljubo Babić, Zagreb 1960. — I. Zidić, Slikari čistog oka. Neke težnje u hrvatskom slikarstvu četvrtog desetljeća, u katalogu: Četvrta decenija... Beograd 1971, str. 47–49. — M. Krleža i J. Uskoković, Ljubo Babić (katalog), Zagreb 1974. — V. Maleković, Grupa trojice (katalog), Zagreb 1976. — Z. Tonković, Grupa hrvatskih umjetnika 1936–1939 (katalog), Zagreb 1977. — R. Ivančević, Bilješke o Ljubi Babiću, ŽU, 1980, 29–30. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX stoljeća, I i II, Zagreb 1987. i 1988. Z. Ton.

BABOGREDAC, Josip, slikar (Bošnjaci kraj Županje, 10. IX. 1907). Zvanjem učitelj, u slikarstvu samouk; pouke prima od P. Pappa. Slika pejzaže iz okolice Županje, portrete i prizore iz seljačkoga života, u kojima prevladavaju svijetli tonovi. Bavi se umj. fotografijom.

LIT.: S. Gruber, Babogredac Josip, učitelj i slikar, Županjski zbornik, 1967, 1. — I. Balentović, Babogredac, slikar šokačkog krajobrazu, Županjski vjesnik, 1975, 17.

BACH, Ivan, povjesničar umjetnosti i muzeolog (Zagreb, 12. XII. 1910 — 9. VII. 1983). Studirao u Zagrebu gdje je i doktorirao 1939. God. 1937–72 (s nekim prekidima na drugim dužnostima) kustos, potom znanstveni savjetnik Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu. Glavninu njegova rada čini proučavanje umjetničkoga obrta, posebice metala uglavnom (zlatarstva) u Hrvatskoj od srednjega vijeka do XIX. st. Proučavao je i fotografiju, keramiku, tiskarstvo, djela stranih majstora u našim riznicama javnim i privatnim zbirkama, povijest i inventar muzeja. Veliki broj njegovih priloga temelji se na arhivskim i terenskim istraživanjima; donose imena umjetnika i pouzdane atribucije. Autor je prvih sinteza na području umjetničkoga obrta u nas.

BIBL.: *Antikni figuralni brončani predmeti Arheološko-historijskog muzeja u Zagrebu*, VJHAD, 1936; *Gotički oltar iz Remetinca*, Alma mater croatica, 1942, 7; *Umjetnost stolara zagrebačke katedrale od XV–XIX st.*, ČHP, 1943, 4; *Prilozi povijesti srpskog slikarstva u Hrvatskoj*, HZ, 1949; *Umjetnička obrada metala naroda Jugoslavije* (s B. Radojković), Beograd 1956; *Tri rada stranih umjetnika u Hrvatskoj*, Peristil, 1957, 2; *Zlatarski radovi u riznici zagrebačke katedrale sa žigovima mariborskih i zagrebačkih majstora 18. st.*, Tkalčićev zbornik, II, Zagreb 1958; *Prilozi povijesti zlatarstva u Zagrebu*, u zborniku: *Iz starog i novog Zagreba*, II, Zagreb 1960; *Prilozi poznavanju zlatarskih radova u Hrvatskoj*, Peristil, 1961, 4; *Radovi zagrebačkih zlatara XVIII i XIX st. u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu*, Peristil, 1962, 5; *Zagrebački zlatari XIV stoljeća*, u zborniku: *Iz starog i novog Zagreba*, III, Zagreb 1963; *Metalni predmeti crkve sv. Ivana u Zagrebu*, I, II, Peristil, 1963–64, 6–7 i 1965–66, 8–9; *Zagrebački zlatarski radovi s kraja 18. i prve pol. 19. st. u zbirci obitelji Schaff u Zagrebu*, Peristil, 1967–68, 10–11; *Zagrebački zlatari 15. i 16. st.*, u zborniku: *Iz starog i novog Zagreba*, IV, Zagreb 1968; *Varaždinač Mihael Frank u nauku kod zlatara Josipa Radnića u Peču 1764–67*, Starine JAZU, 1969, 54; *Tri kaleža iz 14. st.*, Prilozi—Dalmacija, 1970; *Mač dubrovačkog kneza, dar Matije Korvina*, ibid.; *Srebrna spremnica za klupko — djelo majstora Antuna Fuchsa u Kiseku*, Peristil, 1969–70, 12–13; *Zvono iz XIII st. u Muzeju grada Šibenika*, Prilozi—Dalmacija, 1972; *Emajlne pločice iz XII st. u Rabu*, Peristil, 1971–72, 14–15; *Prilozi proučavanju metalnih predmeta*

LJ. BABIĆ, *Golgota*. Zagreb, Moderna galerija

u riznici župne crkve u Mariji Bistrici, Peristil 1973–74, 16–17; *Zlatari Zagreba u XVII st.*, u zborniku: *Iz starog i novog Zagreba*, V, Zagreb 1974; *Zlatarski žigovi na nekim predmetima u Zadru i Ninu*, Prilozi—Dalmacija, 1980; *Varaždinski zlatari Juraj Kunić (oko 1777–1831) i njegov sin Vinko (1801–poslije 1841)*, Radovi IPU, 1983.

LIT.: M. Tonković, Nezaobilazno djelovanje, Radovi IPU, 1983. — T. Maroević, U temeljima struke, ibid. — I. Reberski, Bibliografija Ivana Bacha (1934–1982), ibid. M. Ton.

BACOTICH, Arnolfo, povjesničar i publicist (Split, 8. IX. 1875 — Rim, 27. XI. 1940). Od 1923. živio u Rimu, gdje je pokrenuo i uređivao list »Il Globo« (1923–26). S Antoniom Cippicom osnovao u Italiji »Archivio

LJ. BABIĆ, *Mrtva priroda s knjigom*. Zagreb, Moderna galerija

istorico per la Dalmazia», kome je glavni urednik 1926–40. U tim je časopisima objavljivao mnoge studije iz povijesti umjetnosti, arheologije, paleografije, numizmatike, geografije, toponomastike, etnografije i heraldike, rasprave iz političke i kulturne prošlosti Dalmacije.

BIBL.: (radovi iz umjetnosti objavljeni u Archivio storico per la Dalmazia), *Giovanni Pugliesich Dalmatino, ingegnere al servizio di papa Innocenzo X (1644–1655)*, 1926, I, 5; *Due quadri storici*, 1927, III, 14; *Il culto di Mithra nella regione marittima della Dalmazia romana*, 1931, XII, 68; *Un progetto dimenticato di ricostruzione del Palazzo di Diocleziano in Spalato*, 1933, XIV, 83; *Verbosca, la chiesa-fortezza e i dipinti di Tiziano*, 1933, XIV, 84; *Simeone da Ragusa, scultore dalmata del IX(?) secolo*, 1933, XIV, 92; *In onore di Luciano Laurana*, 1934, XX, 102; *Giorgio Giulio Clivio*, 1936, XX, 118; *Due stampe assai rare di Natale Bonifacio da Sebenico*, 1936, XX, 119; *Ancora delle stampe di Natale Bonifacio da Sebenico*, 1936, XX, 120; *L'arte dell'intaglio e della scultura in legno in Dalmazia da Andrea Buvina a fra Fulgenzio Bacotich (XVIII sec.)*, 1938, XXVI, 152 i 153; *Della Stemmatografia del «sedicente» dalmata Paolo Ritter*, 1939, XXIX, 173. F. Bk.

BAČ, gradić u Bačkoj, Vojvodina. Od XI. st. sjedište županije i Kaločko-bačke nadbiskupije. Utvrđeni grad Bač, okružen rječicom Mostongom, imao je osam kula, a održali su se samo obrambena kula i dijelovi bedema. — Velika crkva Uznesenja Marijina ima romaničku polukružnu apsidu (slijepi lukovi na vanjskoj strani, svjetliji i tamniji vodoravni redovi kame- na i opeke) i snažan zvonik. Podigli su je u XII. st. regularni kanonici Sv. Groba Jeruzalemskoga koji se u Baču spominju 1169. i 1188. Crkvu i samostan preuzeli su 1301. franjevci i do danas očuvali ovaj najvredniji srednjovj. spomenik kulture na tlu bačkih Hrvata.

LIT.: A. Sekulić, *Drevni Bač*, Split 1978. — L. Dobronić, *Srednjovjekovni redovi i crkva u Baču*, u zborniku: *Od Građovrha do Bača*, Sarajevo 1988. L. D.

BAČIĆ, Marcel, slikar i kritičar (Zagreb, 6. V. 1948). Završio je Akademiju u Zagrebu 1971 (F. Kulmer, M. Detoni). Izlaže od 1972. Radi crteže i grafike u kojima se na jednobojnoj podlozi odvija igra suptilnih linija (psaligrafije). Ističe redukciju, disciplinu i čistoću izvedbe. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1972, 1974, 1977, 1981, 1982). Bavi se opremom knji- ga i časopisa, piše kritičke i teorijske radove.

BIBL.: *Pejzaž i slika, ili o učinku i biti*, ŽU, 1974, 21; *Prostor glazbe — glazba prastora*, ibid., 1979, 28; *Visual Language and Education, Kultúra és közösség* (Budapest), 1980, 6 (s J. Damjanov i D. Janda); *Redefinicija apstraktizma ili o neintencionalnoj slici*, ŽU, 1981, 31; *Original*, ibid., 1983, 33–34.

LIT.: T. Maroević, *Marcel Bačić* (katalog), Zagreb 1981. — *Isti*, Crteži Marcela Bačića, Republika, 1989, 11–12. Ž. Sa.

BAČIĆ, Radoslav, knjižar i pokrovitelj umjetnosti (Plaški, 28. II. 1875 — Zagreb, 4. XII. 1931). Bio je trgovački pomoćnik i činovnik, 1905–19. knjižar i nakladnik u Osijeku, potom urednik i ravnatelj u izdavačkim poduzećima u Zagrebu. Zaslužan je za razvitak likovne umjetnosti u Osijeku gdje je njegova knjižara, u kojoj je vodio i lik. salon, bila središte umj. života. God. 1911. organizirao je zajedno sa »Salonom Ulrich« iz Zagreba izložbu hrv. umjetnika. Izdavao je knjige (1915–18), od kojih su neke primjer vrijedne lik. opreme u stilu secesije. Pisao je lik. kritike i članke o pučkom umijeću.

BIBL.: *Umjetnička izložba u Osijeku*, Hrvatska obrana, 1916, 52; *Izložba Vladimira Becića u Zagrebu*, Jug, 1919, 263; *Stradanje umjetnosti*, Riječ, 1928, 281; *Likovna umjetnost u Osijeku*, Jubilarni almanah Kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku, 1929; *Ornamentika našeg pučkog umijeća i narodni vez*, Hrvatska prosvjeta, 1930, 2; *Narodno pučko umijeće*, ibid., 1931, 6.

LIT.: D. Melkus, *Salon Bačić–Ulrich*, Narodna obrana, 1911, 282. — S. Brlošić, *Likovna umjetnost Osijeka na početku 20. stoljeća*, Osječki zbornik, 1962, 8. — V. Burić, *Osječka secesijska oprema knjiga*, ibid., 1977, 16. — J. Ambrus, *Likovna umjetnost u Osijeku 1900–1940*, Peristil, 1988–89, 31–32. V. Fo.

BAČIĆ, Živko, fotograf (Zadar, 30. IX. 1946). Radi u Regionalnomu zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu od 1973. Snima pojedinačne spomenike i cjeline po Dalmaciji, Kvarneru, Istri te u Francuskoj. Izlagao samostalno i na brojnim kolektivnim izložbama u Splitu (1977, 1978, 1979, 1980, 1982, 1984).

LIT.: C. Fisković, *Doprinos Živka Bačića kulturnoj baštini*, Mogućnosti, 1981, 11–12.

BAČVA, selo u zaleđu Poreča, nedaleko od Višnjana. Gotička crkva Majke Božje od Karmela, obnovljena u XVII–XVIII. st. zadržala je gotički portal; u njoj je nadgrobna ploča bačvanskoga župnika Stjepana Dekovića (1581), sa skulpturalnim ukrasom i glag. natpisom. U romaničkoj crkvi Sv. Jakova nalaze se freske domaćega majstora iz XVI. st. a na oltaru gotički reljefni drveni triptih, oslikan rad pretpostavljenog majstora Motovunjanina Alvisea Orsa (sred. XVI. st.).

LIT.: Lj. Karaman, *O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre*, HZ, 1949, str. 125. — A. Mohorovičić, *Problem tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na*

području Istre i Kvarnera, *Ljetopis JAZU*, 1957, 62; — I. Perčić, *Zidno slikarstvo Istre* (katalog), Zagreb 1963; — B. Fučić, *Glagoljski natpisi*, Zagreb 1982. Ma. Š.

BAČA, Robert, kipar (Zagreb, 19. IX. 1949). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1974 (I. Sabolić). Bio je suradnik Majstorske radionice A. Augustinčića. Bavi se skulpturom i keramikom nefigurativnih oblika, asocijativnih značenja i naglašenih volumena (*Drvo*, 1971; *Šuma*, 1975). Radi umnoženu sitnu plastiku, multiple i porculanske objekte u boji. Samostalno izlagao u Zagrebu, Samoboru, Sesvetama i Sisku.

LIT.: M. Baričević, *Robert Bača* (katalog), Sesvete 1985.

Ma. B.

BAČE, Frano, slikar i grafičar (Pakoštane kraj Zadra, 3. X. 1911 — Zagreb, 28. V. 1993). Završio Akademiju u Zagrebu 1934 (V. Becić, M. Tartaglia). Predavao crtanje u Beloj Crkvi, na Partizanskoj gimnaziji u Zagrebu (1945–48) i u Prokuplju. Od 1956. profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje vodi specijalni odjel za grafiku. Prvi put izlagao u Splitu 1935. na skupnoj izložbi u Galicevu salonu. Njegovi brojni radovi stradali su od bombardiranja u Beogradu (1943) i požara u Zagrebu (1956). Bavi se freskom (Dom narodnog zdravlja u Garešnici; atrij crkve na Dobrome, Split), uljnim slikarstvom (*Ribari na Kornatima*, 1938; *Mali Makedonac*, 1942; *Cetinje*, 1946), grafikom i ilustracijom (O. Župančić, *Ciciban*), opremom knjiga (J. Franičević-Pločar, *Gluha zvona*) i obradom metala. Tiskao je nekoliko grafičkih mapa (*Grafika Dalmacije*, 1939; *Bodulke*, 1947; I. G. Kovačić, *Jama*, 1948).

Ma. B.

BAČIĆ, Boris, arheolog (Pazin, 9. I. 1912 — Pula, 6. VIII. 1991). Studirao klasičnu filologiju u Ljubljani. God. 1947–67. direktor Arheološkoga muzeja Istre u Puli. Vodio arheol. iskapanja pretpov., ant. i srednjovj. lokaliteta u Istri.

BIBL.: *Starohrvatsko groblje u Žminju u Istri*, SHP, 1958; *Prilozi poznavanju prahistorijske gradinske fortifikacije u Istri*, *Adriatica praeistorica et antiqua*, Zagreb 1970.

LIT.: V. Jurkić, *Bibliografija radova Borisa Bačića*, *Histria archaeologica*, 1979, 1. — K. Mihovilić, *Boris Bačić (1912–1991)*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 1991, 3.

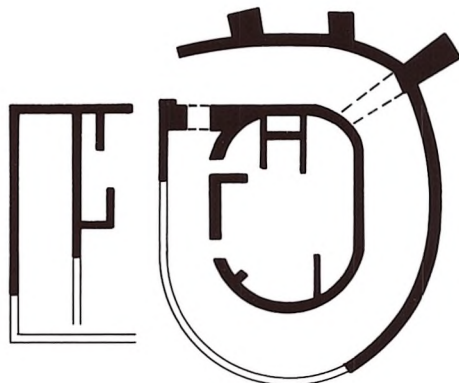
B. K. M.

BAČINA, selo kraj Ploča. Na položaju *Sladinac* su ostaci ant. zidova i mozaika rim. naselja *Praetoria*. U Sladincu je otkrivena i starokršč. bazilika iz VI. st. Kraj ruševina crkve Sv. Andrije nalazila se nekropola stečaka, uglavnom sanduka i ploča.

LIT.: J. Medini, *Makarsko primorje u antici*, Makarski zbornik, 1970. — I. Fisković, *O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja*, u djelu: *Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka*, Split 1980, str. 213. N. Ci.

BADANJ, ruševine u Vinodolu blizu Crikvenice, vjerojatno stražarnice (IV. st.) ili pribježišta (VI. i VIII. st.). Frankopanski utvrđeni grad, poslije se razvija u župni centar; uništen potresom 1321. Ovalna je tlocrta, a sačuvani su ostaci gradske jezgre, ophodnoga prstena i utvrde.

LIT.: Gj. Szabo, SG. — R. Matejčić, *Gradina Badanj kod Crikvenice*, *Jadranski zbornik*, 1976–78.

BADANJ, tlocrt gradine

BADENSKA KULTURA, eneolitička kult. pojava nazvana po nalazištu *Königshöhle* kraj Badena nedaleko od Beča (druga pol. ← 4. tisućljeća). Rasprostirala se od Bodenskoga jezera do Transilvanije te od Češke do Save i Dunava na jugu. Pripadala je stočarskomu nomadskom stanovništvu koje je živjelo u naseljima zemuničkoga tipa. U Baranji, ist. i sr. Slavoniji otkriveno je više nalazišta te kulture: *Beli Manastir*, *Sarvaš*, *Vučedol*, *Borinci*, *Donja Vrba*—*Salos*. Osnovno obilježje keramičkih proizvoda je sjajna, crna polirana površina. Među posudama različita oblika ističu se vrčevi s visokim trakastim drškom, izduljenim cilindričnim vratom i lukovičastim recipijentom, vretenaste amfore (tzv. *Fischbutte*), bikonične